

Haaien, ze is er gek op. Altijd ook al geweest. Geen meisjesding? Dan maar een jongetje! Lekker ravotten en buiten spelen, poppen zijn saai! Na schaatsen, zeilen, paardrijden, skiën en surfen, kwam duiken voor Marion Haarsma eigenlijk als vanzelf. Evenals haar speurtocht naar de Big Five. Ze heeft ze. En nog veel meer haaien. Twee maanden achter elkaar ook te zien in Onderwatersport. Met veel opnames uit haar inmiddels hele verzameling haaienfoto's. En voor wie het echt wil dat ze haar topvijf aanwijst: op nummer 1 de hamerhaai, op 2 de walvishaai, nummer 3 is de rifhaai, 4 de citroenhaai en 5 de tijgerhaai.

De Big Five

Rihaai bij Palau

Eerst filmen, daarna de onderwaterfotografie. Toch duurde het nog even voordat de haaien echt leuk begonnen te worden. Achteraf misschien gewoon te bang, net als iedereen.

TEKST EN FOTO'S MARION HAARSMA
ONDERWATERFILM.NL

De ommezwaai is eigenlijk in 1997 gekomen in Ierland. Samen met John Neuschwander, de alweer een aantal jaren geleden overleden hoofdredacteur van Duiken. Hij pakte de hondshaaien (*Scyliorhinus canicula*) beet, achter de kop (dat mocht toen nog?!?) en hield ze zo voor de camera. Leuk, nee dat vonden ze het niet. Spartelden ook reuze tegen. Een beetje zielig, dat wel, en stillletjes hopen dat hij zo worden gepakt, gebeten...

ZENUWEN Er werd toen al een tijdje gefotografeerd, maar van de zenuwen van het moment konden de knopjes niet meer worden gevonden. Na de vrijlating zwommen de

haaien zomaar weg, zonder hem te bijten. De conclusie: er zit geen kwaad in... Al die cowboyverhalen van die haaienfilms als *Jaws* en zo. Commerciële onzin!

Terug in Holland al snel achter een scanner aangesloten op de computer met Photoshop. Er ging een wereld open. De hand van Neuschwander werd weggepoetst, een nieuwe afdruk geprint en voila, niets meer van te zien. Zo werd het meteen een 'milieuvriendelijkere'

foto! Een eerste fotoles hoe een kijker bedonderd kan worden.

'BABYHAAITJES' Die hondshaaien waren niet de eerste geweest. Er waren toen al op een Zuid-Safari in de Rode Zee rifhaaien (*Triaenodon obesus*) in een grot gefotografeerd. Het waren, zei diezelfde Neuschwander, maar 'babyhaaitjes'. Wel direct benieuwd hoe groot volwassen haaien dan wel niet worden.

En het klopt, het lijkt een beetje op 'er was eens'. Maar vroeger werden wel haaien gezien, maar altijd op een afstand en wegzwemmend. Probeer daar maar een foto van te maken. Dat wordt altijd een blauwe schim in de blauwe verte. Voor een goed belichte haaienfoto, moet ie toch wel dichterbij komen. Een lichtweg van de flitser heen en terug van drie meter is wel het maximum. Nog beter is het onderwerp op een meter afstand, al is dat ook nog steeds wel in totaal twee meter lichtweg. Alles daarachter wordt blauw. En in zoet water groen.

GALAPAGOS Op naar de Galapagos, daar zijn veel haaien. De rifhaaitjes (*Triaenodon obesus*) daar binnen flitsafstand, weer in een grot,

Citroenhaai Bahamas

maar de grote haaien bleven daar duidelijk verder weg. Dus helemaal niet makkelijk te fotograferen. De hamerhaaien (*Sphyrna lewini*) en grote Galapagoshaaien (*Carcharhinus galapagensis*) waren er wel, leuk voor de videocamera, maar niet voor de (toen nog) dia's. Op een enkel 'lucky shot' van een hamerhaai na, werden het blauwe silhouetten tegen een blauwe achtergrond. Helaas liet de walvishaai (*Rhincodon typus*) zich helemaal niet zien!

O.K, dan nog maar een spaarpot opengebrouwen en op reis naar Donsol in de Filippijnen. Daar is het water weer niet zo helder, maar de walvishaaien zijn er wel. Na een lezing van het WNF, het Wereldnatuurfonds, dat haaien niet mogen worden gehinderd, wordt het rondvaren op een banka (outrigger-boat) in de baai. De uitkijk zoekt naar een donkere schaduw in het water. Dan direct erin springen, snel naar de walvishaai toe zwemmen en een hoekduik maken.

SCHREEUWEN Door alle luchtbellens van het gespartel van alle duikers was er niets te zien, maar de gidsen schreeuwden: Dive, madam, dive! Zodra er eenmaal onderwater kon worden gekeken was er een – wegzwemmende – walvishaai te zien. Het resultaat? Prachtige foto's van de staart! Maar soms zit het mee en stopt de haai met zwemmen. Dan zijn er mooie foto's te maken van de kop en de grote bek, model brievenbus.

Een keer bleef een walvishaai stil in het water hangen, bang om iemand te raken, want er waren veel snorkelaars om hem heen. Normaal is het op de Filippijnen één boot per haai, maar dit keer waren er meerdere boten. De haai was te aaien, een onvergetelijke gebeurtenis, zo groot en zo 'gentle'. De huid zo ruw als schuurpapier, maar wat een magnifiek dier.

JONKIES De walvishaaien in Donsol zijn niet zo groot, met zo'n 6 a 7 meter zijn het maar jonkies. Ze komen iedere winter naar de baai, vanaf december tot mei. Waar ze naartoe gaan in de zomer wordt onderzocht. Sommige zwemmen naar het noorden tot aan Japan. Grote walvishaaien trekken zelfs naar Zuid-Afrika en weer terug. Het WNF doet daar al jaren onderzoek naar.

Vanuit Sabang Beach, Puerto Galera ging het overigens naar Donsol. Bij Sabang Beach ook de duikplaats Shark Cave, waar iedere ochtend haaien zijn. Maar goede foto's, dia's dus, maken, neen. Besloten een keer wat meer naar binnen te schuiven; het was een lage grot. Er

Walvishaai

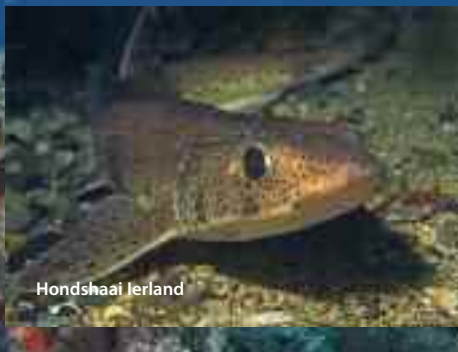
Tijgerhaai

Rifhaai Bahamas

Rifhaai met spons Bahamas

Hondshaai Ierland

Witpunt rifhaai Komodo

bamboehaai Sipadan

Walvishaai

zat een wat grotere haai, die ook niet bang was, en daar maar foto's van gemaakt. Weinig applaus daarvoor van de gids. Het was inderdaad een andere haaiensoort en zeker niet bang, hij kon zelfs wel eens gevaarlijk zijn! Welke soort het was? Nog altijd niet bekend.

ELDORADO Ook vanuit Sabang Beach is er naar Tubataha rif te reizen. Bijna overal in de Filipijnen is het een waar duikers- en fotografen-eldorado. Tubataha is misschien wel het grootste beschermde onderwaternatuurpark van de wereld (zie *Onderwatersport* van mei 2011). Daar patrouilleerden vaak in de vroege morgen witpuntrifhaaien (*Triaenodon obesus*) langs het rif. Toch weer niet makkelijk. Meestal doen ze alsof ze de duiker niet zien, maar blijven toch net te ver weg voor de flitser. Maar ineens was er een slaperig haaitje te pakken, eindelijk!

Een haaitje, dat wel spontaan op de foto wilde was de bambooshark (*Chiloscyllium punctatum*). Ten noorden van Sipadan, Maleisië, tijdens een nachtduik van een live aboard. De bamboehaai - zijn lichaam is lang en dun - bleef mooi liggen met zijn kop uit het koraal. Iedereen hing in een rij langs het rif en alle fotografen kregen een kans. De bamboehaai lijkt een

beetje op de hondshaai in Ierland, ze hebben allebei mooie donkere camouflagevlekken.

FILE En bij Palau, voluit de Republiek Palau in de Grote Oceaan en deel uit makend van de regio Micronesië met ten westen de Filipijnen, ten zuiden Indonesië en ten oosten Micronesia, waren er eveneens tijdens een live aboard bij de duikplaats de Blue Corner prachtige grijze rifhaaien (*Carcharhinus amblyrhynchus*). Deze haai is kort en stevig, model torpedo. Rustig zittend op een mooi plekje op het rif wachtend op dé foto. Totdat er een andere groep duikers kwam. Ja, ook op Palau is er al file! Toen deden verschillende fotografen een uitval, zoiets van 'nu of nooit'. Er wordt dan alles voor een goede foto gedaan.

Nog steeds in het diatijdperk speciaal voor de hamerhaaien, in de wintertijd, naar Soedan gaan. Het warmere water jaagt ze naar de diepte en in de winter moeten ze dan weer omhoog komen. Helaas, geen hamerhaai gezien. Als troost voerde de kapitein van de live aboard de gewone grijze rifhaaien (*Carcharhinus amblyrhynchus*). Best wel stevige beesten. Kapitein Lorenzo deed dat ook heel voorzichtig. Hij had een groot blik met voer aan een stok

vastgebonden, ver bij hem vandaan. Hij zwom ook meteen weg. Door dat haaienvoeren zijn deze beesten minder schuw en zijn er zelfs, buiten het voeren om, mooie shots te nemen.

ONGEDULDIG Ongeduldig geworden door de eeuwig wegzwemmende haaien maar weer eens besloten een enorme spaarpot open te breken: met de boot van Jim Abernathy naar de Bahamas. Daar rifhaaien, citroen- en tijgerhaaien. O.K., ze worden gelokt met voer, het moet maar. Zittend naast een krat, gevuld met vis (baitcrate), glijden de rifhaaien (*Carcharhinus perezii*) zonder enige aandacht aan de duikers te besteden langs. Ze hebben alleen maar aandacht voor de vis, die duikers ruiken helemaal niet lekker.

De tijgerhaaien (*Galeocerdo cuvier*) op de duikplaats Tigerbeach zijn heel anders, die kijken wel naar de duikers die terug moeten kijken en oogcontact houden. Zoniet dan denken die haaien dat de duiker bang is en dat is – simpel gezegd - niet zo goed. De tijgerhaai is hier het grootste roofdier van het rif en heeft geen vijanden. Toch zijn ze heel voorzichtig. En slim. Ze draaien om de duikers heen en die moeten meedraaien voordat de haaien een opening zien en kunnen aanvallen.

PLASTIC STOK Alle duikers zonder een camera zijn uitgerust met een plastic stok, niet om te slaan, maar wel om te kunnen zeggen, tot hier en niet verder! Bij de tijgerhaaien is het een enorme powerplay. Vooraf is moeilijk te zeggen hoe op zo'n groot beest wordt gereageerd. Maar niets van angst of in paniek omhoog gaan. Alleen maar foto's maken, een beetje verschuilend achter een flink stuk koraal.

Tonic immobility door Christina Zenato

Rifhaai Komodo

Zodra er een tijgerhaai aan kwam even omhoog om op ooghoogte foto's maken van de langszwaaierende haai. En daarna direct weer achter het koraalblok om te schuilen. Dan ook even de foto's controleren (het is inmiddels het digitale tijdperk). Overigens hier alleen maar vrouwtjes haaien; dat is n.l. makkelijk te zien. Waar de mannetjes waren? Niemand die het wist. En dan ook nog eens de citroenhaaien (*Negaprion brevirostris*). Met hun bek vol tanden, die ze niet eens kunnen sluiten zwommen ze om de knieën. Maar nauwelijks aandacht voor; de tijgers waren veel belangrijker.

TONIC IMMOBILITY Ook in de Bahamas nog twee dagen tonic immobility, een fenomeen dat inmiddels al zo'n 10 jaar bekend was en wel eens op de televisie was gezien. Maar er echt bij is toch anders. Ook al bleken er maar twee anti-haaienpakken te zijn met stalen ringetjes en moest er helemaal apart worden gezeten en dus helaas blauwe foto's.

Maar wat een feest! En opvallend wat een klein vrouwtje die Christina Zenato is. Na twee dagen 'plagen' deed ze haar truc en zette de haai omhoog en hield haar alleen maar vast aan de snuit (ook weer alleen maar vrouwtjes...). Toen was pas te zien dat de rifhaai (*Carcharhinus perezii*) groter was dan zij.

TE DICHTBIJ De rifhaaien hier ook heel anders leren kennen. Tijdens het haaienvoeren en het 'in slaap brengen' van de haaien moest er dus apart worden gezeten, buiten het reukspoor van het voer. Maar na afloop, terugzwemmend naar de boot en een beetje achter blijvend, was er ineens veel attentie van drie rifhaaien, heel dichtbij ook. Waarschijnlijk toch in het reukspoor van het vissenvoer gekomen.

Voor het eerst, die week, was er de angst; ze kwamen te dichtbij. Maar gelukkig geleerd om goed te reageren: niet bang zijn, geen angst tonen, niet weg zwemmen en oogcontact te houden. Rustig blijven ademen dus, langzaam naar de buddies zwemmen en rond blijven draaien. Demonstratief achter de eigen grote camera aan; laat ze daar maar in bijten, indien nodig. Teleurgesteld dropen ze af, er was geen lekker hapje meer te krijgen, pfff...

Hamerhaai Galapagos

Witpuntrifhaai Sipadan